készséggel és felebaráti melegséggel fogadjuk gyülekezetünk tagjává ezt a gyermeket. Legyen az ő élete az Istenbe vetett bizalom, a szeretet és a jóság példája. Ámen.

SZÉKELY KINGA RÉKA

TEMETÉSI BESZÉD

Zsolt 103,15–18

Gyászoló család, végtisztességet tevő gyülekezet

A vallásos ember számára a zsoltár a legmegfelelőbb kifejezési forma. Mind örömét, mind bánatát ki tudja vele fejezni, és – a kifejezésen túl – választ is talál élete nagy sorsfordulóinál.

A zsoltárok összefoglalják érzéseinket és gondolatainkat, és a kérdező, kétkedő ember számára megnyugvást hoznak. Megválaszolják a születés, az élet, a halál nagy kérdéseit, és lelki békét adhak.

Immár néhai Máthé Ilona néni zsoltáros lelkű asszony volt, aki élete sorsfordulóinál békességet talált a hit által. Ezért választottam temetési beszédem alapgondolatául a 103. zsoltár eme négy versét. Ebben a négy versben tárgyilagosan, szinte ridegen van bemutatva az emberi élet, és ha csak az első két verset olvasnánk, a halál ridegsége a halálfélelmet az arcunkra fagyasztaná. Kiszolgáltatottnak éreznénk magunkat, akik bár emberek vagyunk, Isten gyermekei és munkatársai, mégsem vagyunk többek a mező füvénél, virágánál. Azonban jön a vigasztalás, a remény apró lángocskája is – mondván: de az Úr szeretete az istenfélőkkel van, Isten ott van mindenkivel, aki megtartja a szövetséget, aki betartja a hívő ember életét szabályozó rendelkezéseket.

Hitünk szerint Isten és ember között szövetség van. Biblikus nyelven szólva: ezt a szövetséget Isten Noéval kötötte, miután őt és családját az özönvíztől megmentette. Szaporodjatok és sokasodjatok, és töltsétek be a földet, a szivárvány lesz a jele az emberrel kötött szövetségemnek, így szólt Isten Noéhoz, és ami számunkra, mai emberek számára a legfontosabb. Továbbá így szólt: számon kérem az ember életét.

Számon kérem az ember életét, így szólt Isten, és minden hívő lélek tudja, hogy ez a szövetség alapja. Az ember az életet ajándékba kapja Istentől, s arról számot kell adjon halála pillanatában. A szövetséget tiszteletben kell tartani, és bár az emberek sokfélék, ez nem akadálya annak, hogy mindenki megtalálja az Istennel kötött szövetség értelmét a maga egyéni életútja számára.

Immár néhai Máthé Ilona a maga részéről is értelmet adott ennek a szövetségnek. A vallásos hit nyugalmával és bölcsességével tudta, hogy igenis:

az ember élete sokban hasonlít a fű, a virág életéhez, mert egyik pillanatban sikereink csúcsán állunk, a másikban már zuhanunk lefelé. Az egyik pillanatban meglehet, hogy az egész világ gyönyörködik erőnkben és egészségünkben, a másik pillanatban csak ámulni tudunk gyengeségünkön. Igen, minden véges, mindennek rendelt ideje van, és a változás az élethez tartozik. Ahogy az évszakok váltakoznak, és mindegyik hozza a maga szépségét, ugyanakkor követeli a változást, az emberi élet is ilyen évszakokra van felosztva, és minden szakaszban van részünk áldásokban, de van részünk veszítésekben is. Ha hit nélkül élnénk, nem tudnánk ép elmével elviselni ezt a véglegességet, ezt a meghatározottságot. Ha hit nélkül élnénk, mindig reménytelenek lennénk, és az emberi élet csak egy nagy káosz, összevisszaság volna. A hit, az Istenbe vetett bizalom azonban minden dolgot a helyére tesz, megmagyaráz, mindennek értelmet ad.

Akik zsoltáros lélekkel rendelkeznek, azok számára az élet elviselhető, s a halál elfogadható, akik zsoltáros lélekkel vannak megáldva, azok tudják, hogy Isten az ő szövetsége által bár keresztet is ad, és néha meg is félemlít, de ugyanakkor vigasztalást és bátorságot is ad.

Amikor immár néhai Máthé Ilonát utolsó útjára kísérjük, nem a kétségek, nem a félelem, nem a felháborodás csiszoltatja velünk a búcsúzó szavakat, hanem az Isten akaratában megnyugodott hit. Nemcsak azért, mert ő volt egyházközségünk legidősebb tagja, nemcsak azért, mert a „megígért" 70–80 évnél is többet élt, hanem főleg azért, mert láttuk, tapasztaltuk, hogy ő megtalálta az Istennel kötött szövetség értelmét.

Jó volna, gyászoló testvéreim, ha mindannyian megtalálnánk az Istennel kötött szövetség értelmét, és így megszabadítanánk magunkat az örök elégedetlenségtől és csalódástól. Jó volna, ha hozzá hasonlóan nem néznénk visszza haraggal a megtett útra, hanem hálát adva várhatnánk az élet többi ajándékát, majd életünk végét.

Apróka asszonyképe itt lebeg előttünk, és Kányádi Sándor verse jut eszünkbe: 90. Zsoltár. Érezzük a tevékeny élet hevét, ahogy a mindennapi kenyér megszerzése és az életnek értelemmel való megtöltése érdekében az apró asszony szakadatlanul tesz-vesz, tevékenykedik, és mindennap még valamit elintéz a földi dolgok ügyében, bár tekintete már az örökélet ragyogásába mered.

Ha lelki szemeinkkel belemerülünk az ő 90 éves tekintetébe, és végiglapozzuk életének könyvét, akkor mint a nagy történetet összefogó vezérfonalat megtaláljuk benne az Istennel kötött szövetség jelenlétét.

Immár néhai Máthé Ilona 1914 februárjában született, s napjainkra így lett ő a legidősebb ember a faluban. A munkát, a rendet hamar megtanulta, hisz abban az időben az egyszerű életfenntartáshoz is minden kézre és minden akaratra szükség volt. Hasonlóképpen az akkori gyermekek többségéhez, már igen fiatal korában megkérdőjelezhetetlen volt számára a család szentsége, és örökkévaló törvényként tudatosodott benne a létért való küzdelem, a csakazértis kitartása. A többi lányokkal ment ő is munkát keresni, tanulni az újat, ápolni a régit, rátekinteni a nagyvilágra, de mindig hazavágyni

A Brassóban töltött évek után kerül haza, hogy feleség és családanya legyen. Abban az időben az emberek a gyermeket „még" Isten áldásának tekintették, tudták, hogy a gyermek a család erőssége, mert akár tanul, akár dolgozik, akár csak él és szeret, mindazokat erősíti, kik körülötte vannak. Ilona néni tíz gyermeket hozott a világra, és ez – bár elsősorban Isten ajándéka –, mégis Ilona néni érdeme is, ami a vállalást, a bátorságot illeti. Varga Domokos író írja egyik elbeszélésében, hogy ő meg tudja érteni a kiscsaládosok magyarázatát és örömét a kis család fölött, csak éppen arra kér mindenkit, hogy őt is értsék meg, és vele is érezzenek együtt, mert ő nagy családból származik és ő maga is nagy családnak a fenntartója. Gondolom, mindannyian így vagyunk ezzel, hisz nem tisztünk ítélni egyik fölött sem, de ez alkalommal tartozunk annyival, hogy tiszteletből fejet hajtsunk egy olyan anya előtt, aki a gyermeket valóban Isten áldásának tekintette, és az Istennel kötött szövetség egyik alapjának tartotta az anyaságot.

„...és íme, mostantól fogva boldognak mond engem minden nemzedék, mert nagy dolgokat tett velem, hatalmas és szent az Ő neve"...így imádkozott Jézus anyja, Mária, aki a keresztény ember számára az anyaság jelképe. És valóban, minden anyáról, ki szeretettel várja gyermekét, el lehet mondani, hogy boldog. Immár néhai Máthé Ilona néniről is több nemzedék mondja, hogy boldog, mert valóban kiemelkedő bátorságról tanúskodott az ő gyermekvállalása.

Nyilván egy emberi élet boldogsága nem azt jelenti, hogy életének minden napja felhőtlen és könnyű, hanem azt, hogy a nehézségek között is megtalálja az utat a boldogulásra. Az egyik gyermek tragikus halála, a másik gyermek betegsége, a mindennapi gondok, főleg megpróbáltatott társadalmi és politikai környezetben, a boldogság ablakának egy-egy sötétítői. Egy-egy ilyen élettapasztalat lelki sötétségbe tudja kergetni az embert, meg tudja bénítani. Az Istennel kötött szövetség ereje kell ahhoz, hogy továbblépjünk, hogy ne a száradó mező, a szirmát hullatott virág emlékével maradjunk, hanem a nehézségekben is megérezzük Isten szeretetét.

A gyermekek felnevelése után az unokák és dédunokák élete gazdagította, bár tragédiáktól nem volt mentes a következő nemzedékek élete sem. Élettársának elvesztése mint egy isteni jel mutatta, hogy közeledik számára is a vég.

Egy nappal több s egy nappal kevesebb. / Ezt mondom én, mikor az ágyba fekszem. / Nő az. mi volt, s fogy az, ami lesz. / Fogy, fogy bizony, hisz mindinkább öregszem. (Kiss Jenő) A költő szavaival így fogalmazhatjuk meg gondolatait a 90. év után. Nő az, mi volt, s fogy az, mi lesz. A hit ereje és az értelem bölcsessége kell, hogy mindezt elfogadjuk.

Gyászoló család, úgy érzem, hogy végtisztességtevésünk zárógondolataként egy bibliai hasonlattal kell illessük immár néhai Máthé Ilona nénit. Jézus mondja az Istenországáról, hogy az olyan, mint a mustármag: apró kis magocska, de a veteményben a legnagyobb, olyannyira megnő, hogy a kisebb madarak még fészket is tehetnek rá. Ennek az aprócska kedves asszonynak az életét is a mustármaghoz hasonlítom, aki a hit erejével hatal-

masra növesztette magát. Szerteágazó nagy családja és az Istennel kötött szövetség értelmének megtalálása bizonyítja ezt.

Maradjunk hát Isten akaratában megnyugodva, a gyász okozta mély lelki sebet gyógyítsuk be a hit erejével. Adjon vigasztalást az a tudat, hogy immár néhai Máthé Ilona néni halálának saját élete, hite ad értelmet. Egy céltudatos, kiegyensúlyozott élet után testének a porrá válás ad nyugodalmat, lelkének pedig Isten az örökkévalóság által. Nyugodjon békében. Ámen.

Könyvszemle

Balázs Sándor: *Mikó Imre*. Élet- és pályakép. *Kéziratok, dokumentumok (1933-1968)*. Polis Könyvkiadó, Kolozsvár 2003. 464 l.

Erdélyi múltunk gazdagságát jellemzi, hogy két Mikó Imre is jelentős nyomot hagyott benne. Születésüket egy évszázad választotta el, s az egyiké előtt a grófi cím, a másiké előtt „csak" a doktori fokozat szerepelt. S ma, hogy e kis szócskákat többnyire elhagyják, a könyvtári katalógusok, névmutatók gyakran összecserélik őket. Ezzel a gondolatsorral indítja Balázs Sándor most megjelent kötetét, anélkül, hogy tovább futtatná a párhuzamok és ellentétek felsorolását. Mert eljátszhatunk a gondolattal, hogy mindketten székely eredetűek voltak, s vállalták e származásukat, csakhogy az egyik az előkelő hídvégi Mikó, a másik a köznemesi bölöni Mikó család nevét viselte. Mindkettőjük pályáját életük delén megtörte egy-egy világpolitikai esemény. A grófét a forradalom és szabadságharc, a doktorét a második világháború. S minthogy 1849 után nem került sor radikális rendszerváltásra, a gróf folytathatta, kiteljesíthette politikusi pályáját, a doktorét viszont az új „világrend" derékba törte. De csak a politikusit. Mert volt ereje a pályamódosításra. Életüknek ebben a második szakaszában nagy különbséget jelent vagyoni helyzetük. A grófé kitűnően alakul, mecénáskodással teszi igazán emlékezetessé nevét, a doktor viszont a megélhetésért küzd, sokáig tollát is pénzkeresésre használja. Halálukban is ott a párhuzam, száz év s pár hónap különbséggel pusztítja el őket – hosszas szenvedést követően – a még mindig legyőzhetetlen rákbetegség. A gróf halála után megemlékezések sora hangzott el, szobrot, emléktáblát kapott. Az 1989-es politikai fordulat után is feltámadó intézményeink zászlajukra írták nevét. A doktorról legfeljebb szakmunkákban történt említés, egyházában, egykori iskolájában utaltak néha-néha szerepére. Úgyhogy adódott a feladat: vissza kell hozni múlt-tudatunkba a negyed százada elhunyt jogász, politikus, közíró dr. Mikó Imrét, meg kell rajzolni pályaképét.

Erre a csöppet sem könnyű feladatra vállalkozott Balázs Sándor. Azt is vállalva, hogy Mikó sokoldalúsága miatt lehetetlen kiegyensúlyozott elemzést készíteni pályája minden vonatkozásáról. Nagy érdeme, hogy áttanulmányozta a család Petőfi utcai hajlékában található tekintélyes kézirat- és levelezés-hagyatékot. Ennek tükrében gyakran a háttér eseményeit, a mozgatórúgókat is feltárta.

A könyv előszava utal rá, hogy Mikó Imréről nem lehet időben egyenes vonalú monográfiát készíteni, néha kell engedni a logikai kötődéseknek. A szerző azonban tovább ment: a családi hagyatékból egész sor, tizennégy cím alá csoportosított fogalmazványt, levelet, önéletrajzot tett közzé a kötet má-